

Kulturministeriet
Nybrogade 2
1203 København K

Gammeltorv 22
DK-1457 København K
Tlf. +45 33 13 25 12
Fax +45 33 13 07 17

www.ombudsmanden.dk
post@ombudsmanden.dk

Personlig henvendelse: 10-15
Telefonisk henvendelse:
Man-tors 9-16, fre 9-15

Folkebibliotekers gebyrindtægter

I et brev af 26. marts 2008 bad jeg – med henvisning til konkrete eksempler fra dagspressen – Kulturministeriet om at komme med en udtalelse om den praksis at nogle kommuner (muligvis) afviser at tilbyde biblioteksbrugerne varsling forud for lånetidens udløb med henvisning til rent økonomiske hensyn. Jeg bad om at Kulturministeriet særligt kom ind på om det efter ministeriets opfattelse er lovligt at lægge afgørende vægt på sådanne økonomiske hensyn i forbindelse med kommunernes stillingtagen til om brugerne skal tilbydes mulighed for varsling.

J.nr. 2008-0720-751/LY1
Bedes oplyst ved henvendelse

Dok.nr. 4

+ bilag

Kulturministeriet har i den anledning bl.a. udtalt følgende i brev af 30. juni 2008:

”På baggrund af Ombudsmandens henvendelse har kulturministeriet den 1. april 2008 anmodet Styrelsen for Bibliotek og Medier om en udtalelse i sagen. Styrelsen for Bibliotek og Medier er ved brev af 14. april 2008 kommet med en udtalelse i sagen, hvortil der henvises.

Efter en gennemgang af sagen kan Kulturministeriet oplyse, at ministeriet deler den principielle opfattelse, som Styrelsen for Bibliotek og Medier har givet til kende i den nævnte udtalelse vedrørende gebyrindtægter i forbindelse med overskridelse af lånetiden. ...

...

Kulturministeriet henleder i øvrigt opmærksomheden på, at biblioteksloven er en rammelov, som i vidt omfang overlader det til kommunerne at tage stilling til, hvordan lovens bestemmelser i praksis anvendes og udfyldes, hvilket kan give lokale variationer – også inden for lovens rammer. Det er således den enkelte kommunes ansvar at udmønte bibliotekslovens bestemmelser, herunder tage beslutning om f.eks. at tilbyde varsling pr. SMS.”

Styrelsen for Bibliotek og Medier anførte bl.a. følgende i udtalelsen af 14. april 2008:

"Den nugældende § 21 i biblioteksloven indførtes ved lov nr. 340 af 17. maj 2000, hvorved maksimumsatserne for gebyrer ved overskridelse af lånetiden blev væsentligt forhøjet. Det fremgår af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, at lovinitiativets økonomiske grundlag var baseret på folkebibliotekernes muligheder for at øge deres indtægter, og at forhøjelse af gebyrtaksterne var en af disse muligheder.

I bemærkninger til § 21, stk. 2 anføres det imidlertid:

'Forslaget om forhøjelse af gebyret har til hensigt at tilskynde folkebibliotekernes lånere til at aflevere lånt materiale senest ved lånetidens udløb.'

På grundlag af de citerede bemærkninger må det efter styrelsens opfattelse lægges til grund, at formålet med gebyrreglerne i bibliotekslovens § 21 er, at bibliotekernes materialer afleveres til tiden af hensyn til en effektiv udnyttelse af materialerne. Uanset at kommunerne inden for de fastsatte maksimumsatsers rammer selv kan fastlægge gebyrernes størrelse, og at den i 2000 indførte gebyrforhøjelse tillige gav kommunerne mulighed for at øge deres indtægter til finansiering af folkebibliotekernes udvidede materialeforpligtelse og af forskellige udviklingstiltag, er det efter styrelsens mening ikke hensigten med gebyrreglerne i § 21 at tilsikre kommunerne gebyrindtægter, endsige et gebyrprovenu af en bestemt størrelse.

...

Som følge af den teknologiske udvikling har det i de seneste år fået en vis udbredelse, at bibliotekerne som en særlig service tilbyder, at brugerne nogle dage før lånefristens udløb pr. mail eller SMS modtager en påmindelse om, at materialer skal afleveres. Det bemærkes, at styrelsen tidligere efter drøftelse med Kulturministeriet har udtalt, at en påmindelse pr. SMS må anses for omfattet af reglerne i bibliotekslovens § 20 om særlige serviceydelser, hvilket bl.a. medfører, at kommunerne kan få dækket deres omkostninger til en varslingsordning ved at opkræve et gebyr hos brugerne. Der henvises til styrelsens svar af 23. april 2004 (offentliggjort på styrelsens hjemmeside under "Lovgivning", "Spørgsmål og svar", "Gebyrer"). Det er frivilligt for kommunerne, om de vil indføre varslingsordninger.

På baggrund af det ovenfor anførte er det styrelsens opfattelse, at kommunerne ikke kan lægge vægt på et eventuelt indtægtstab ved opkrævning af gebyrer i medfør af biblioteksloven § 21 i forbindelse med en be-

slutning om, hvorvidt brugerne skal tilbydes en varslingsordning. Formålet med gebyrreglerne er at sikre en effektiv udnyttelse af bibliotekernes materialer, hvilket hensyn også de omhandlede varslingsordninger er egnet til at varetage. Det er derimod ikke hensigten med gebyrreglerne at garantere kommuner et indtægtsprovenu.

Styrelsen vil herefter på sin hjemmeside orientere kommunerne om styrelsens opfattelse af sagen. Styrelsen vil endvidere rette henvendelse til Odense og Århus Kommuner, og i det omfang disse kommuner har truffet beslutning om at afvise at tilbyde brugerne en varslingsordning under henvisning til muligheden for tab af gebyrindtægter ved overskridelse af lånetiden, vil styrelsen henstille til kommunerne, at de genovervejer deres beslutning.”

Jeg har noteret mig at kommunerne efter Kulturministeriets og Styrelsen for Bibliotek og Mediers opfattelse ikke lovligt kan lægge vægt på et eventuelt indtægsttab i forbindelse med en beslutning om, hvorvidt brugerne skal tilbydes en varslingsordning. Denne opfattelse kan ikke give mig anledning til bemærkninger.

Jeg har endvidere noteret mig at Styrelsen for Bibliotek og Medier den 18. juni 2008 har offentliggjort denne opfattelse på styrelsens hjemmeside.

Endelig har Kulturministeriet i brevet af 30. juni 2008 bemærket at Styrelsen for Bibliotek og Medier i øvrigt telefonisk over for ministeriet har oplyst, at Århus Kommune af egen drift har truffet beslutning om at tilbyde varsling af bibliotekslånerne pr. SMS forud for lånetidens udløb.

Herefter har jeg ikke grundlag for at foretage videre i sagen.

Jeg lægger en nyhed om sagen på www.ombudsmanden.dk onsdag den 16. juli 2008 kl. 9.

Med venlig hilsen
Hans Gammeltoft-Hansen